

Notitie optimaliseren overgang PO-VO voor leerlingen met extra ondersteuningsbehoeften

In diverse (strategische) sessies van het samenwerkingsverband PO LHA en Samenwerkingsverband VO De Langstraat over de toekomstige ondersteuningsplannen is de overgang van PO naar VO door deelnemers als belangrijk benoemd. In een grote meerderheid van de gevallen verloopt deze overgang naar tevredenheid. Knelpunten die gesignaleerd worden zijn:

- onderwijskundige rapporten worden niet of van onvoldoende kwaliteit geleverd;
- er is twijfel over het uitgebrachte schooladvies;
- de zorgplicht wordt niet goed uitgevoerd, waardoor ouders de opdracht krijgen om zich te oriënteren op andere scholen voor voortgezet onderwijs;
- er wordt onvoldoende informatie overgedragen op basis waarvan het VO de inschatting kan maken of zij de passende school zijn voor deze leerling.

Er is een beperkte groep waar deze knelpunten bij gesignaleerd worden, namelijk de leerlingen met extra onderwijs- en ondersteuningsbehoeften. Dit zijn veelal leerlingen met een (eerder) arrangement of een toelaatbaarheidsverklaring (=TLV), maar binnen deze groep vallen ook leerlingen die ondersteuningsbehoeften hebben die binnen de basisondersteuning van het primair onderwijs opgevangen konden worden. Tot slot betreft het hier ook kwetsbare leerlingen die externe zorg hebben genoten en/ of leerlingen met een complexe thuissituatie. Vaak, maar niet noodzakelijk, gaat het hier om leerlingen met een ontwikkelingsperspectiefplan (OPP).

De focus van beide samenwerkingsverbanden is gericht op de leerlingen voor wie aangegeven wordt dat er extra onderwijs- en ondersteuningsbehoeften zijn die naar verwachting van invloed zijn op zowel de overgang naar het voortgezet onderwijs als op de schoolloopbaan binnen het voortgezet onderwijs. Voor die groep leerlingen moeten hoge eisen en extra zorgvuldigheid gesteld worden ten aanzien van een goede overdracht en het overdragen van alle essentiële informatie voor de ondersteuning van deze leerlingen.

Deze overgang vraagt een gedegen voorbereiding. Een werkgroep heeft zich bezig gehouden met de vraag hoe deze overgang geoptimaliseerd kan worden. Hiertoe zijn knelpunten geïnventariseerd en zijn oplossingen geformuleerd. Dat heeft geleid tot een aantal voorstellen, gebruikmakend van bestaande structuren. Middels deze notitie brengt de werkgroep advies uit aan de beide samenwerkingsverbanden en de werkgroep povo.

Voorafgaand aan de adviezen is het belangrijk om het kader te schetsen van wat binnen de eigen taken en verantwoordelijkheden van de scholen ligt en waar er extra ondersteuning geboden kan worden. Allereerst is het basisonderwijs verantwoordelijk voor een gedegen schooladvies. Zij hebben informatie over de resultaten die de leerling behaald heeft, welke ondersteuning daarbij nodig was, motivatie, thuissituatie en hoe een leerling zich sociaal-emotioneel ontwikkelt. Al deze gegevens samen maken dat zij tot een weloverwogen schooladvies komen. Dat neemt niet weg dat het soms lastig is om een enkelvoudig schooladvies te geven. Daarom is er vanuit de inspectie de mogelijkheid

gegeven om een dubbel schooladvies te kunnen geven. Het samenwerkingsverband speelt geen rol in het vaststellen van het schooladvies.

Ten tweede is een school voor voortgezet onderwijs verplicht om middels het schoolondersteuningsprofiel (ofwel SOP) inzichtelijk te maken welke extra ondersteuning ze aan leerlingen kan bieden. Hiermee verkrijgt het basisonderwijs inzicht in de (on-) mogelijkheden ten aanzien van de ondersteuning op het voortgezet onderwijs.

Verder is het de verantwoordelijkheid van de basisschool om goed zicht te krijgen op het voortgezet onderwijs in het algemeen en het aanbod in de regio in het bijzonder (zie onderwijsinspectie, enkelvoudig of dubbelvoudig advies).

Tot slot zijn zowel de basisschool als het voortgezet onderwijs verantwoordelijk voor het uitvoeren van de zorgplicht. Dit houdt enerzijds in dat een school ervoor moet zorgen dat een leerling een passende vervolgplaats krijgt en anderzijds dat een school na aanmelding goed onderzoek uit moet voeren naar de onderwijs- en ondersteuningsbehoeften van een leerling en op basis van het SOP af moet wegen of zij passende ondersteuning kunnen bieden. Als dat niet het geval is, moet de school waarbij aangemeld is op zoek naar een passend alternatief. Een school pas van de zorgplicht ontheven als een andere school heeft aangegeven de leerling te plaatsen.

In veel gevallen is het daarom van groot belang dat een school voor primair onderwijs tijdig contact legt met de school voor voortgezet onderwijs, zodat zij al in een vroeg stadium met elkaar in overleg kunnen over de ondersteuningsbehoeften van een leerling en ondersteuningsmogelijkheden van de school.

Expertisegroep benutten voor schemergebied VMBO-basis-PrO

Binnen het samenwerkingsverband is een Expertisegroep ingericht die zich buigt over de aanmeldingen van leerlingen die vallen binnen het schemergebied van LWOO/ VMBO-Basis en PrO.

Het gaat bijvoorbeeld om een leerling met een IQ van 81, maar met leerachterstanden die zich bevinden in het gebied van Praktijkonderwijs of een leerling met een IQ van 74, maar met leerachterstanden in het gebied van voorheen LWOO. Het gaat hier om de vraag naar de mogelijkheden van de leerling in verband met de competenties van de leerling, de sociaal-emotionele ontwikkeling en de motivatie. De school waar de leerling is aangemeld neemt het initiatief advies aan te vragen. De Expertisegroep bestaat uit deskundigen op het terrein van VMBO-Basis en PrO.

De hierboven beschreven Expertisegroep buigt zich pas na de aanmelding op het VO over deze dossiers, waardoor leerlingen en scholen pas laat duidelijkheid hebben over de plaatsing van een leerling. Basisscholen hebben deze leerlingen echter al eerder in beeld en in principe zouden deze leerlingen dus ook eerder aangemeld kunnen worden.

Advies 1:

De werkgroep adviseert om voor deze leerlingen, die al eerder in beeld zijn, een beperkte Expertisegroep in te richten met 1 afvaardiging vanuit PrO, 1 vanuit VO betreffende onafhankelijke expertise op het gebied van VMBO-Basis en 1 vanuit PO (de ib'er van de aanmeldende school).

Basisscholen kunnen de leerlingen in dit schemergebied (tegengestelde criteria PrO - VMBO-B) vanaf

begin groep 8 bij de Expertisegroep aanmelden om ondersteuning te krijgen in het advies voor deze leerlingen. Het gaat hierbij nadrukkelijk niet om de leerlingen die aan alle criteria voor praktijkonderwijs voldoen of de leerlingen die duidelijk een vmbo-advies kunnen krijgen. De Expertisegroep adviseert de scholen over ofwel aanmelden bij praktijkonderwijs ofwel aanmelden bij vmbo-basis. Zij kunnen echter ook adviseren om eerst aanvullende gegevens te verzamelen, zoals een nieuwe intelligentiemeting of het afwachten van de toetsen M8. De Expertisegroep zal dan altijd wel aangeven wat een school in het ene of het andere geval moet doen.

Na het advies van de Expertisegroep kunnen ouders hun kind aanmelden bij de VO-school met het advies van de Expertisegroep en kan de VO-school al eerder laten weten of deze leerlingen geplaatst kunnen worden. Kortom: deze leerlingen kunnen dus al voor de reguliere aanmeldingsdatum aangemeld worden bij de VO-school en al voor die tijd of niet al te lang daarna uitsluitel hebben over daadwerkelijke plaatsing. Op het moment van aanmelding gaat de zorgplicht in voor de betreffende VO-school, mits de leerling door de ouders wordt aangemeld op een opleiding met het door de basisschool geadviseerde niveau.

Deze Expertisegroep draait vanuit de scholen voor voortgezet onderwijs. Het is daarom van belang dat het SOO akkoord gaat met een uitbreiding van de taken van deze groep.

Advies 2:

Daarnaast adviseert de werkgroep om in januari 2019 een pilot te draaien voor deze doelgroep. De Expertisegroep zal zelf een kleinere samenstelling bepalen voor deze vroege aanmeldingen en een procedure uitwerken.

TAC-ACT overleg voor advies en vroegtijdige aanmelding VO

Uitgangspunt bij de overgang van po naar vo is dat de deskundigen van beide scholen waar nodig met elkaar in overleg treden om de overgang van individuele leerlingen soepel te laten verlopen. Soms is de situatie echter complex en overstijgt deze de deskundigheid van deze beide partijen. In dergelijke gevallen kunnen scholen een adviesvraag over een leerling indienen bij het overleg van de gecombineerde vergadering van de toelaatbaarheidscommissies po en vo, het TAC-ACT overleg.

Het TAC-ACT overleg (of ACT-TAC, afhankelijk van waar het dossier wordt ingediend) is een reeds bestaand overleg en is ervoor bedoeld om leerlingen met extra onderwijs- en ondersteuningsbehoeften te bespreken, als de verwachting is dat de overstap naar het voortgezet onderwijs lastig kan zijn. Het gaat dan voornamelijk om de vragen waarbij school advies nodig heeft of deze leerling naar het regulier VO kan of dat VSO beter passend is. (zie 'Procedure PO-VO en betrokkenheid TAC-ACT op de website van het swv). De basisscholen vragen dit advies bij de TAC aan. Indien scholen voor voortgezet onderwijs een aanmelding ontvangen en zij twijfels hebben over de haalbaarheid, kan een advies via een ACT-TAC overleg bij de ACT worden aangevraagd door de VO-school. Liefst komt deze aanvraag voor december, zodat er ook voldoende tijd overblijft voor eventueel een aanmelding op een andere school. De beide commissies kunnen in het gesprek met de

school aangeven welke scholen op basis van onderwijs- en ondersteuningsbehoeften het best passend zouden kunnen zijn, uitgaande van schoolondersteuning profiel (=SOP), reisafstand en ervaringen. Deze suggesties worden niet opgenomen in het uiteindelijke advies. Daar beperken beide commissies zich tot het benoemen van de schoolsoort (regulier of speciaal).

Na advies van de TAC/ACT kunnen deze leerlingen eerder dan de reguliere aanmeldingsdatum aangemeld worden bij VO-scholen binnen ons samenwerkingsverband. Deze VO-scholen zullen de aanmelding in behandeling nemen en laten ook na onderzoek vanuit de zorgplicht binnen zes weken weten of ze de leerling kunnen plaatsen of niet. Indien de VO-school een leerling niet kan plaatsen, gaat zij op zoek naar een passend alternatief. Hiermee wordt een tijdige plaatsing van deze leerlingen nagestreefd.

Inventarisatie van leerlingen in groep 7 en 8 met extra ondersteuningsbehoeften

Het is gebleken dat het belangrijk is om de leerlingen met extra ondersteuningsbehoeften tijdig in beeld te hebben als ze de overstap naar het voortgezet onderwijs moeten maken. Dit zijn vaak de leerlingen die vanuit het samenwerkingsverband PO tijdens hun schoolloopbaan een arrangement hebben gekregen. Maar ook de leerlingen die gebruik maken van extra ondersteuning vanuit het bestuur (zoals bv. bestuursarrangementen) kunnen hieronder vallen. Het is belangrijk goed zicht te hebben op hoeveel en welke leerlingen binnen deze groep vallen. De werkgroep adviseert om deze inventarisatie vanuit aansturing van SWV PO LHA via uitvraag door de Deskundigen Bevoegd Gezag (hierna: DBG'ers) uit te laten voeren. In februari/maart voor leerlingen uit groep 7 die de overstap naar groep 8 gaan maken. In september/ oktober voor leerlingen uit groep 8 die aan het eind van het jaar uitstromen. Deze inventarisatie wordt verzameld door het samenwerkingsverband PO.

Met deze inventarisatie kan een inschatting gemaakt worden hoeveel aanvragen er mogelijk bij de Expertisegroep gedaan worden en hoeveel aanvragen de TAC/ ACT kan verwachten. Ook weten de DBG'ers op die manier welke casussen er lopen en kunnen zij tijdig in overleg met de scholen of een passende vervolgplaats gevonden kan worden of wat deze passende plaats mogelijk zou kunnen zijn. Zij weten daarmee ook welke leerlingen mogelijk ter advisering ingebracht worden bij het TAC-ACT overleg. Indien zij zelf school voldoende kunnen adviseren, hoeven deze aanvragen niet meer doorgezet te worden naar het samenwerkingsverband.

Een zorgvuldige overdracht

Voor een zorgvuldige overdracht is het belangrijk dat alle informatie die op de basisscholen beschikbaar is, terecht komt bij de school waar de leerling is aangemeld. Dit met in achtneming van de privacy en de algemene verordening gegevensbescherming (=AVG). Enerzijds ligt er een wettelijke taak in de overdracht, anderzijds moet nauwkeurig bekeken worden welke dossierstukken precies overgedragen mogen worden vanuit de AVG.

Concreet adviseert de werkgroep het volgende:

- In het onderwijskundig rapport (=OKR) beschrijft de school, zoals opgenomen in de wet, alle informatie die van belang is voor de begeleiding van een leerling.
- Indien er een OPP aanwezig is, vraagt school aan ouders of zij toestemming geven om dit OPP mee te sturen naar de vo-school. Als ouders dit weigeren, maakt school melding in het OKR dat er wel een OPP is, maar dat dit niet meegestuurd mag worden. De begeleiding die een leerling gehad heeft en de effecten daarvan worden wel beschreven in het OKR.
- Onderzoeksverslagen, behandelverslagen e.d. mogen alleen meegestuurd worden indien ouders akkoord zijn. Belangrijke gegevens die nodig zijn om een inschatting te maken van de onderwijs- en ondersteuningsbehoefte en de benodigde begeleiding worden wel opgenomen in het OKR. Dat betekent dat er in het OKR wel opgenomen mag worden welke onderzoeken hebben plaatsgevonden en welke eventueel (beschrijvende) diagnoses en adviezen er gegeven werden.
- Uitgangspunt moet zijn dat in een warme overdracht nooit nieuwe zaken aan bod kunnen komen. Openheid naar ouders over welke informatie besproken gaat worden is een voorwaarde.
- Ouders hoeven geen instemming te geven voor de inhoud van het onderwijskundig rapport. Zij moeten wel altijd inzage krijgen hierin en hen moet de mogelijkheid geboden worden om een andere zienswijze toe te voegen aan het dossier. Dit houdt nadrukkelijk niet in dat school de inhoud aan moet passen, tenzij er vanuit privacyoverwegingen goede redenen van ouders zijn om bepaalde inhoud niet op te nemen. Dit mag nooit ten koste gaan van waardevolle informatie voor de andere school over de begeleiding van een leerling.

Leren van en met elkaar

Ondanks de beste intenties van alle partijen, kan het soms voorkomen dat leerlingen toch vastlopen in het voortgezet onderwijs. Het is belangrijk om elkaar hiervan op de hoogte te brengen, zodat we van en met elkaar kunnen leren. Een ander punt waar PO en VO van en met elkaar willen leren en afstemmen betreft de zorgplicht.

Advies:

De werkgroep adviseert om met de scholen onderling af te spreken dat:

- Enerzijds de scholen voor basisonderwijs de scholen voor voortgezet onderwijs op hun zorgplicht kunnen wijzen als een leerling niet wordt aangenomen en ouders terugverwezen worden naar de basisschool. Na aanmelding heeft de school voor voortgezet onderwijs de zorgplicht, tenzij de leerling wordt aangemeld voor een niveau of onderwijssoort dat de school niet kan bieden. Indien de VO-school niet de ondersteuning kan bieden die een leerling nodig heeft, moet deze school (in samenwerking met het basisonderwijs) op zoek

naar een andere passende school. De school is pas ontheven van de zorgplicht als er een andere school gevonden is die bereid is de leerling aan te nemen.

- Anderzijds scholen voor voortgezet onderwijs voor de herfstvakantie contact dienen op te nemen met betreffende basisscholen waarbij een leerling onvoorzien is vastgelopen. De zorgcoördinator heeft dan contact met de intern begeleider. Op die manier kan de casus besproken worden en kan gezocht worden naar aanwijzingen binnen het basisonderwijs waarin de leerling hetzelfde gedrag liet zien en wat zij er toen aan gedaan hebben om dit te keren. Ook maakt dit het mogelijk dat basisscholen meer zicht krijgen op de problemen waar leerlingen bij de overstap tegenaan lopen om hier alerter op te zijn bij volgende leerlingen. Hier kan de VO-school dan in het vervolg bij de overdracht al op gewezen worden, zodat zij de benodigde ondersteuning voor de start van het schooljaar kunnen organiseren.
- Het organiseren van een bijeenkomst voor zorgcoördinatoren (zoco's) en intern begeleiders (ib'ers), waarin op basis van casuïstiek de overgang van een aantal leerlingen besproken wordt. Hier kunnen zij met elkaar in overleg over wat vanuit het basisonderwijs geboden kan worden en wat het voortgezet onderwijs voor deze leerlingen kan betekenen. Men leert elkaars werelden beter kennen en men kan onderzoeken waar voor leerlingen nog moeilijke punten in de overgang zitten. Deze bijeenkomst wordt vanuit de werkgroep povo georganiseerd, naast de jaarlijkse startbijeenkomst.